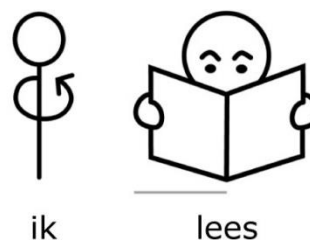

KIJK, IK KAN AL PICTO'S LEZEN!

Pictolezen is een trend die momenteel vanuit het speciaal onderwijs overwaait naar de basisschool als één van de positieve effecten van passend onderwijs. Het is een natuurlijke manier van leren lezen die aansluit bij de wijze waarop ooit het SCHRIFT ontstond: eerst picto's en dan letters! Met klankgebaren als bindmiddel.

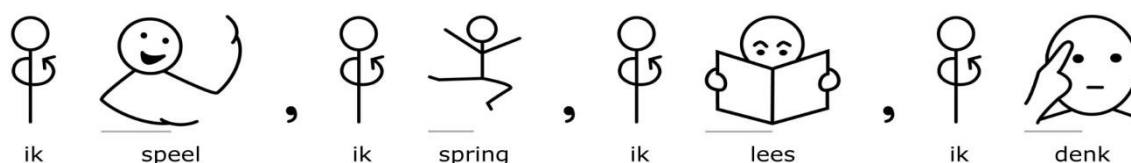

Tekst: Trijntje de Wit-Gosker

We leven in een beeldcultuur. Kleuters worden overspoeld met beeld: film, foto's, plaatjes, pictogrammen, enzovoort. En dan zijn er ook overal nog van die malle tekens die we letters noemen. Met pictolezen komt er structuur in dit geheel, want de kleuters zien dat meerdere pictoplaatjes op een rij samen een zin vormen. Ze leren dat ze die zin kunnen lezen en dat ze dan begrijpen wat er staat. Ze ontdekken vervolgens dat elke nieuwe letter die ze leren op een natuurlijke wijze aan deze pictotaal wordt toegevoegd. In het speciaal onderwijs wordt al veel met deze methodiek gewerkt. Met de huidige 'Pictoschrijver 2.0' wordt het nu voor alle kleuters aantrekkelijk om op deze natuurlijke manier te leren lezen, want jij maakt zelf de pictoverhaaltjes over thema's waarmee de klas aan het werk is.

De pictoschrijver bevat inmiddels meer dan 8000 woorden. De picto's van dit Picto Semi Schrift zijn net als het letterschrift overwegend zwart/wit en altijd ondertiteld. Dat maakt het tot een echt SCHRIFT. Kleuters zijn er dol op!

De eerste picto's worden aangeleerd vanuit een vast instructiemodel dat begint met betekenistoekenning. Je stelt bijvoorbeeld het begrip 'ik' centraal. De leerlingen maken zinnestukjes die beginnen met 'ik lust graag...' of 'ik ben...'. Daarbij wijst het kind naar zichzelf. Dan laat je het picto zien: kijk dit rondje is het hoofd, die rechte lijn het lijf en die kromme pijl is de arm met de hand die naar 'ik' wijst. Vanaf nu zal het kind dit picto als 'ik' lezen. De werkwijze 'eerst het woord en dan het picto' voorkomt dat er ongewenste associaties ontstaan. Zoals bijvoorbeeld bij het kind dat steeds tulp zei tegen het picto 'ik' omdat de leerkracht eerst het picto liet zien en toen vroeg: wat denk je dat dit picto is?

Na enige tijd is het niet meer nodig om ieder picto apart aan te leren. Nieuwe pictotekst wordt eerst voorgelezen. Daarna mogen de leerlingen de picto's zelf lezen.

De slimste kleuters gaan letten op de ondertitels, ontdekken zo de klank van de letters en leren op deze manier zichzelf lezen. Andere leerlingen hebben het nodig om eerst de letters te leren benoemen. De nieuw aangeleerde letter wordt meteen in een pictozin gezet. En zo leest het kind een heel verhaal terwijl het nog maar één letter kent. Vervolgens leert het kind om de klanken van de letters die hij kent aan elkaar te rijgen tot een betekenisvol woord. Zodra hij de letters van een woord kent en de klanksynthese beheerst, kan het letterwoord het picto vervangen.

Dit is in het kort hoe kleuters op een natuurlijke manier het principe van het lezen zelf kunnen ontdekken. Met pictolezen gaan ze vanzelf de juiste leesrichting volgen. En elke letter die ze leren wordt meteen binnen de context toegepast.

Het aanleren van de letters gaat bijna vanzelf met de klankgebaren van Borel Maisonny. De medeklinkers zijn het gemakkelijkst. Dat vonden onze voorouders ook, want het allereerste alfabet bestond uit alleen medeklinkers: b r k d n s, net als de sms-taal van onze pubers!

joop eet kaas

Leer je de klinkers aan, begin dan met de lange klinkers zoals oo en ee, daarna de tweeklanken zoals oe en ei en ten slotte de korte klinkers zoals o en e. Op deze manier voorkom je dat de kinderen ò-è gaan zeggen tegen de oe.

Klankgebarenkaartjes

DE PRAKTIJK

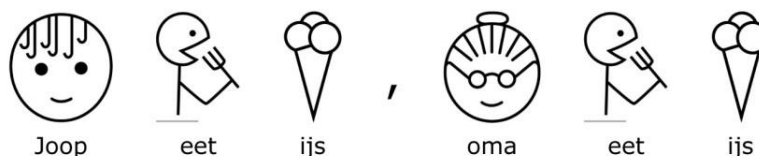
De klankgebaren staan uitgebreid beschreven in 'Lezen Wat je Kunt', deel At/m D, de werkboeken van 'Lezen moet je dóén', de leesmethode die voor het speciaal onderwijs werd ontwikkeld en die nu overwaait naar het regulier onderwijs. De methodiek is gelijk, alleen de leerstappen gaan sneller. Je kunt de methode volgen, maar dat hoeft niet! Dat is nu juist het leuke, het speelse van het vrije omgaan met open leersituaties.

Vanuit het thema wordt bekeken welke letter er kan worden aangeleerd en de picto's vertellen het verhaal. Op De Morgenster in Zwolle werkt Annemieke van Ommen op deze manier. Zij maakt samen met de kleuters de pictoverhalen rechtstreeks op het digibord. De kleuters leven mee, roepen woorden die juf typt en omdoert tot picto's. En als er van een bepaald woord nog geen picto in de pictoschrijver zit, dan zoeken ze samen naar een alternatief. Soms stuurt Annemieke het gewenste woord op naar de pictoschrijversgroep die het picto dan laat tekenen en toevoegt aan de pictoschrijver. Zo groeit het Picto Semi Schrift dagelijks, precies volgens de wensen van de gebruikers.

PICTOLEZEN EN PASSEND ONDERWIJS

Vaak begint het met die ene bijzondere leerling. Dat jongetje met downsyndroom dat in jouw kleutergroep zijn eigen plekje inneemt. Met wat extra begeleiding volgt hij de lessen. De (ambulante) begeleider introduceert het pictolezen als hulpmiddel om de communicatie te ondersteunen. Het jongetje leest zijn verhaal voor aan de klas. Hij houdt zijn eigen spreekbeurt terwijl het pictoverhaal op het digibord wordt geprojecteerd. Iedereen kan hem zo verstaan. De klas raakt geboeid en korte tijd later gebruik jij als leerkracht zelf het pictolezen als middel om het schriftbewustzijn bij alle kleuters aan te wakkeren. Ze vinden het leuk!

Je maakt zogenaamde omhangpicto's van Joop en van oma. De kinderen lezen en spelen de tekst uit, soms zelfs letterlijk: Joop eet ijs, oma eet ijs. Op deze manier kwam het pictolezen De Elzenhof in Hardenberg binnen. Het is er niet meer weg te denken. De materialen worden bekostigd met het PGB en de hele klas leert mee!

PICTOLIEDJES

Er is veel belangstelling voor pictoliedjes omdat dit het tekstbegrip zo helder ondersteunt. Kinderen met ESM, kinderen die nog maar net in Nederland zijn en leerlingen die moeite hebben met het begrijpen van taal, kunnen nu letterlijk *zien* wat de woorden betekenen. Bijna elke week stuurt een leerkracht of taalbegeleider wel een nieuw pictoliedje naar de pictoschrijversgroep die het in de voorbeeldverhalenmap van de pictoschrijver plaatst. Andere gebruikers kunnen daaruit putten zodat niet iedereen het wiel opnieuw hoeft uit te vinden. Onlangs zette iemand het gedichtje van Alfons aap (uit: Van Aap tot Zet, Mensje van Keulen) om in pictotaal. Ook het aantal sinterklaasliedjes groeit gestaag. Je kunt deze liedjes vanuit de voorbeeldverhalenmap uploaden en zelf elk woord dat de kinderen al kunnen lezen de plaats laten innemen van het picto. Op deze wijze leren de kleuters op een echte kleutermanier lezen.

INFORMATIE OVER DE METHODIEK

Meer informatie over deze leesmethodiek, de beschikbare materialen en het aanbod van studiedagen vind je op www.lezenmoetjedoen.nl. Schrijf je in voor de nieuwsbrief, want dan blijf je op de hoogte van de nieuwe materialen en n aanbiedingen.

De pictoschrijver kun je bekijken en bestellen via www.pictoschrijver.nl. Voor € 59,- kun je twaalf maanden lang onbeperkt pictoteksten schrijven, bewaren, uploaden en herbewerken. Ook kun je aan elk verhaal één illustratie toevoegen (bijvoorbeeld van een uitstapje) en je kunt foto's van je leerlingen als picto uploaden en..., kijk zelf maar! Liever eerst een studiedag volgen? De tweede deelnemer van dezelfde school krijgt 50 procent korting. Een studiedag op locatie is ook mogelijk.

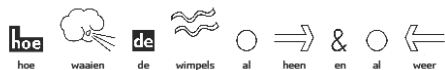
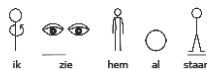
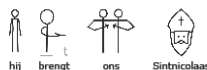
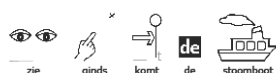
OVER DE AUTEUR

Trijtje de Wit-Gosker heeft in de periode 1985-1997 vanuit de SLO en het Seminarium voor Orthopedagogiek de leesmethodiek 'Lezen moet je dóén' ontwikkeld. Tot oktober 2013 was ze als docent verbonden aan de Hogeschool Utrecht. Nu werkt ze fulltime aan de uitbreiding van haar leesmaterialen, waaronder Pictoschrijver 2.0. Deze webapplicatie, waarmee gebruikers zelf pictoteksten kunnen schrijven met het Picto Semi Schrift, werd in 2011 bekroond met de Hermen J. Jacobsprijs voor onderwijsinnovatie in het speciaal onderwijs.

Nog twee voorbeelden van teksten die zijn gemaakt met de pictoschrijven

7 - Zie ginds komt de stoomboot - www.pictoschrijver.nl

6 - Goieemorgen, zei de spin - www.pictoschrijver.nl

